

EIDSFOS HOVEDGÅRD - FORSTUEN

Undersøkelse og restaureringsplan

Bente Bjerknes og Ragnar Kristensen

Yttersø gård januar/februar 2010
Revidert 7. mars 2010

INNHold

Innledning	2
Eidsfos hovedgård - Forstuens historie.....	3
Eldre reparasjoner.....	3
Forstuens utvikling.....	3
To trapper.....	4
Kabinettet	4
Undersøkelsen	5
Forstuens historie	5
Arbeidsbeskrivelse forstue.....	7
Anvisninger fra Ottossen Färgmakeri.....	10
Fargeregistreringer med foto.....	12
Rekonstruksjonsskisse perspektiv.....	30
Veggriss.....	31
Oppmåling av krypkjeller.....	32
Rekonstruksjon av bjelkelag.....	34
Rekonstruksjon av gulv.....	35
Fot- og taklist rekonstruksjon.....	36
Registrering av funn trappen	37
Registrering av funn kabinettet	38
Forstuens og kabinettets krypkjeller	41
Beitskier og malingspor	45
Rekonstruksjon av grunnplaner	46

Innledning

Undersøkelsen er utført fra januar til mars 2010 etter ønske fra Stiftelsen Eidsfos hovedgård og formålet er å kartlegge Forstuens interiørhistorie med tanke på å tilbakeføre rommet til en historisk periode. En siste gjennomgang av fargetrappene og leting etter spor etter det nedrevne kabinettet ble gjennomført 4. mars 2010 og er innarbeidet i denne reviderte utgaven av rapporten.

Hovedtrappen er det dominerende elementet i rommet, dernest den doble døren inn til Storstuen. Etter vår oppfatning har rommet sannsynligvis fått eksisterende innredning rundt 1840-50. Vi har tidligere vært i tvil om dateringen burde vært lagt adskillig tidligere, men har nå falt ned på denne dateringen. Alle elementer fra denne perioden er på plass med unntak av gulv, noe listverk og en skillevegg mot øst som først nå er dokumentert og med sikkerhet koblet til oppføringen av hovedtrappen. Skilleveggen mot øst sto frem til 1948 slik at enhver aktuell tilbakeføringsperiode mellom 1840 og 1948 må forholde seg til denne skilleveggen. Når man skal bestemme tilbakeføringsperiode er det naturlig å feste seg ved den første perioden ca. 1840 da innredningen var moderne i både form og farge, mener vi. Ikke minst siden Storstuen samtidig tilbakeføres til en tilsvarende periode og de to rommene da vil fremstå enhetlig i en pedagogisk forståelig sammenheng.

Vi har konsentrert oss om å forstå første periode. Vi rakk ikke i første omgang å gå igjennom absolutt alle elementer like grundig, men noe ville da utføres og dokumenteres underveis. Dette gjaldt spesielt ådringen fra første periode på trappegelderet som har vært tidkrevende å avdekke. Vedr. trappevangen har vi etterhvert avdekket nok til å fastslå at vangen har vært ådret med en laserende effekt og de bredere årene aksentuert med tynn brun ådringsstrek. Ådringen fremstår nærmest som ek. Vinduet er ikke undersøkt helt ut med komplett farge-trapp, men det kan fastslås at første sjikt farge er grå. Vi mener vinduet er noe yngre enn resten av det panelte rommet. Arkitraven/abacus over søylene har vært hvit som himlingen og behandles som denne. Plinten under søylene har fulgt gulvet. Veggene har vært kraftig grårosa og søyler, dører og antagelig vindu har vært lys blått. Sannsynligvis en effekt av lampesort i hvitt.

Det er viktig at en tilbakeføring fremstår riktig også i overflate/tekstur. Valg av egnet malingstype/kvalitet er derfor vesentlig for et godt resultat. Vi har eksplisitt anbefalt å benytte Ottossens linoljemaling da den i størst mulig grad vil muliggjøre at overflatene ser ut slik de gjorde på 1840/50-tallet. Ottossens Färgmakeri har selv websider med utfyllende informasjon om hvordan malingen skal brukes og riktig redskap. Vi har tatt

med noe av teksten her. Det finnes også andre produkter som Albecks linoljemaling, men vi har erfaring med førstnevnte og oppfatter den som god å bruke.

Vi har supplert den tidligere utgaven av rapporten med foto av krypkjeller og tegninger / oppmålinger av funn og tre grunnplaner som viser Forstuens utvikling. Etableringen av Kabinettets historie er etter vår oppfatning den mest betydningsfulle klarleggingen av bygningshistoriske fakta. I dag fremtrer trappen noe bortkommen i hjørnet og det store rommet har en utflytende effekt på oppfatningen av det arkitektoniske eller det sluttete ved rommet. Rommet fremstår som et flerbruksrom uten klar karakter. Etter vår oppfatning vil en gjenoppføring av skilleveggen som i sin tid ble fjernet i strid med fredningen, skape en sluttet ramme om den søyleomkransede empiretrappen og gjeninnføre et helhetlig trapperom anno 1840.

Vi antar imidlertid at det vil kreve noe tid å venne seg til tanken på å gjenoppføre skilleveggen og se hvor viktig dette poenget er. Ideelt sett burde veggen vært ført opp igjen umiddelbart da sporene er klare og entydige og brukbar gjenbrukspanel allerede finnes på veggene i rommets østre del. Reetablering av kabinettet gir en enestående mulighet til å løse toalett- og garderobeproblemet på en måte som tjener bruken og bidrar til god intern logistikk samt frigjør annen etasje helt til undersøkelser og restaurering uten å måtte skjele til næringsbruken av bygningens første etasje. Vi mener uansett at reetablering av kabinettet bør diskuteres fortløpende og i det minste utføres i en neste omgang.

Eidsfos hovedgård - Forstuens historie

Hovedgårdens byggeår er ukjent, men første halvdel av 1700-årene er sannsynlig for første etasjes vedkommende. Første etasje er i sin helhet utført av laftet tømmer, men annen etasje er av utmurt bindingsverk. Utmurt bindingsverk forekommer i første etasje i forbindelse med eldre reparasjoner (ca 1840-60).

Uansett hovedbygningens opprinnelse er det rimelig å forstå første etasje som en klassisk symmetrisk grunnplan med røtter i Vaux le Vicomte-planen. Midtre del av Eidsfos hovedgårds første etasje består av hagesal mot nord og en tilsvarende stor forstue mot gården og innkjøringen i syd. Utførte arbeider med hage- eller storstue og pågående arbeider med forstuen danner et foreløpig grunnlag for å trekke hypoteser og slutninger vedr. disse rommenes opprinnelige betydning og utstyr. I den grad det avdekkes nye momenter i løpet av pågående arbeider vil hypoteser og slutninger revideres.

Eldre reparasjoner

Reparasjonene som utføres nå er sannsynligvis av samme karakter som eldre reparasjoner. Tilførsel av fukt fra grunnen på grunn av uheldig plassering i terrenget har åpenbart tidligere forårsaket at flere gulv er skiftet ut og nordre tømrede storstueyttervegg erstattet med utmurt bindingsverk. Forstuen har gjennomgått reparasjoner i likhet med Storstuen, men ytterveggen av laft er fremdeles bevart i den vestre delen av sydveggen.

Reparasjonene i Storstuen kan knyttes til forekomst av tapet anno 1840-60. Likedan mener vi at større innredningsarbeider i Forstuen må knyttes til samme periode gjennom trapp, panel, dører, listverk. Etter Peder Cappelens død ble forretningen videreført av et interessentskap bestående av enke, barn/slekt under navnet Peder Cappelens enke. Interessentskapet besto fra 1837 til 1865 og det er derfor ikke urimelig å anta at årene etter 1837 kan være innledningen til disse arbeidene.

Både Forstuen og Storstuen knyttes dermed til storstuens tapet som nøkkel til å se begge rommenes restaureringspotensiale. Begge rommene gjennomgikk nye utbedringer i 1948 da eldre gulv åpenbart var i svært dårlig forfatning. Kun Forstuen har fremdeles spor etter den eldre gulvkonstruksjonen i form av bevarte anleggsgrener for bjelkelag. Anleggsstenenes plassering indikerer også at skilleveggen befant seg der sporene i veggene viser at den faktisk var.

Forstuens utvikling

Forstuens dominerende trekk er hovedtrapp, dører, panel, himling i denne rekkefølgen. Vi antar at eksisterende vindu på sydveggenes vestside kan være noe yngre. Karmen har trekk som er typisk for 1850-60. Rammene synes å være sekundære. Sprossene er montert inn i rammer som opprinnelig har hatt "falsk" krysspost. Stilmessig er rommets hovedtrekk empire. Tak- og fotlist ble fjernet i 1948, men kan sees på et fotografi fra ca 1900, samt i form av negativspor i maling på vegg- og himlingsbord.

Hovedtrappen er utført som en frittstående vinkeltrapp flankert av tre søyler i en enkel toscansk stil. Søylene "bærer" himlingen via en abacus og er forbundet med noe som kan illudere en arkitrav. Trappevangen er enkel og uprofilert, undersiden av trappen er panelt med samme skyggepanel som veggene og i overgangen mellom

trappeunderside og vegg er fremdeles en taklist bevart, dog noe tynnere enn taklistene ellers (ref. negativspor). Balustrene er smekre og elegant dreide som omsnudde ben på et senempire bord. Omvendt klokkeform, innstramming og svakt urneformet søyle med dreid ring øverst. Håndlist av enkel type anno annet og tredje kvartal av 1800-årene (etter vår erfaring).

Trappen har røtter i klassisistiske frittstående søyleflankerte trapper slik de kan spores ned til kontinentet i 1780/90-årene. Et yngre eksempel på en slik trappetype finnes på Markerud gård i Nittedal som nylig skal være dendrokronologisk datert til ca 1830.

Foreløpige åpninger av panelet har avslørt at forstuens tømmervegger har vært malt med limfarge i tre omganger. Mot forstuen er tømmeret hugget pga paneling, men fargene er likevel godt bevart. Mot spisestuen i øst er tømmeret i tillegg til hugging også påført leire i omfærene. Antagelig som tetting mot trekk. I denne østre delen av rommet finnes det ikke bevart eldre panel.

I den østre delen av rommet skriver alle paneler seg fra tiden etter siste krig. Himlingen av malte håndhøvlede bord i ulike bredder er fjernet i rommets østre del og erstattet med moderne underpanel. De gamle bordene i rommets midtre og vestre del er blitt vasket ned før oppmaling slik at malingspor kun finnes i et sydvestre hjørne der alle sjikt av himlingen er bevart i størrelse ca 50x50cm.

I det sydvestre hjørnet av forstuen kan man observere at himlingsbordene har kommet opp før veggene ble panelt. Det finnes negativspor av en taklist i flukt med paneloverliggeren. Denne forsvundne listen må ha blitt satt opp som forbindelse mellom bordhimling og tømmervegg. Et sjikt hvit limfarge representerer denne perioden. Tømmerveggene har da hatt en skarp lys rosa limfarge til den hvite limfargen i himlingen.

Bak den vestre sidegerikten til den tofløyede storstuedøren er det synlig spor etter en lavere dør som har stått til de rosa tømmerveggene og den hvite himlingen. Denne siden av åpningen har beitski. Den østre siden mangler beitski og her er det rosamalte tømmeret saget vekk for å få plass til den bredere tofløyede døren. Den eldre døren har altså vært både lavere og smalere enn den nåværende tofløyede empiredøren. Sannsynligvis en enkel dør av senbarokk eller rokokkotype. Det må imidlertid bemerkes at veggpartiet rundt døren har satt seg ca. 5 cm. lavere enn veggens hjørner.

To trapper

En problemstilling som bør avklares for å forstå forstuens utvikling fra barokk/rokokkoforstue med trapp til annen etasje til en fullt utviklet empireforstue med ny søyleomkranset trapp er hvorvidt den eldre trappen var vinklet eller rettløps og hvorvidt den var plassert på samme sted som nåværende trapp. Da døren inn til røkeværelset i vest ligger tett inntil nåværende trapps vange og tømmeret nærmest trappen er utstyrt med beitski, er det rimelig å anta at den korte avstanden som da gjenstår fra dør til nordvegg indikerer at den eldre trappen må ha vært vinklet for ikke å sperre døråpningen medmindre den var særdeles bratt - noe som ikke er sannsynlig. Spørsmålet var om en åpning i himlingen syd for trappeløpet kunne gi svar.

På søndre side av trappen er et himlingsbord av opprinnelig type løsnet for å få innsyn til opprinnelige takbjelker og utveksling for trappeåpning gjennom himling/bjelkelag. Åpningen viser at de opprinnelige bjelkene er saget over med forutsetning av at en lukket himling dekker det utførte arbeidet. Utvekslingen er grovt utført og er ikke ment å stå synlig. Vi slutter av det at nåværende trappebredde er bredere enn den opprinnelige trappen. Den opprinnelige himlingen består av kraftige bjelker med avfasede kanter og over/underligger stubbloft hvor overliggeren er profilert med slak karniss. Den gamle bjelkehimlingen er umalt og treverket ser ut til å ha stått fremme relativt lenge. Bjelkehimlingen ble lukket inne da himlingen ble panelt og malt til malte tømmervegger.

Kabinettet

I følge skriftlige erindringskilder ble skilleveggen som delte trapperommet i to rom fjernet i 1948. Det finnes bare et eldre fotografi fra 1910/11 som viser forstuen i større perspektiv og det har trappen som hovedmotiv. Fotografen har imidlertid stilt seg svært nær trappen til forkleinelse for motivet, noe som tyder på at kabinettet fantes rett bak fotografen og bestemte motivets nærhet. Det har hersket tvil om hvor gammel denne skilleveggen var. Hypotetisk kunne den skrevet seg fra ombyggingen i 1840-årene da den nåværende empiretrappen ble oppført og rommet ble panelt.

Følgende momenter har talt til fordel for denne hypotesen:

Alt veggpanel på østre side av forstuen er av nyere dato. På den vestre totredjedel er all panel fra 1840-tallet.

Plasseringen av gamle anleggsstener i krypkjelleren indikerer at det kan ha vært en skillevegg her, men stene kan også ha blitt flyttet på i forbindelse med arbeidene i 1948.

Tømmeret i den østre delen av Forstuen er tettet med leire i omfarene, noe som ikke er gjort i den vestre totredjedelen av Forstuen.

Ut fra skriftlige erindringskilder vet vi at de eldre himlingsbordene i forstuens østre tredjedel ble fjernet i 1910/11 den gang kabinettet sto her fordi brukerne da ønsket å fremheve den fine, men inntil da skjulte bjelkehimlingen. Da kabinettet ble fjernet i 1948 ble østre tredjedelen av himlingen igjen panelt for å skape helhet i rommet. Det enkle, moderne underpanelet skriver seg fra denne endringen.

En periode rundt 1900 var bygningen delt i to leiligheter bebodd av hver sin ingeniørfamilie. Hoveddøren var da flyttet og benyttet som uthusdør og på fasaden sto det da to enkle dører av historismekarakter. Det kunne se ut som om den østre inngangsdøren førte direkte inn til kabinettet, men den avdekkede bindingsverksveggen her viser at så ikke var tilfelle. Begge dørene må ha ført inn til Forstuen. Kabinettet ble følgelig ikke oppført i forbindelse med delingen av bygningen i to leiligheter.

Vi bestemte oss for å åpne veggene der man kan anta at den forsvundne skilleveggen sluttet til.

Undersøkelsen

Panelet på ytterveggen ble først demontert. Tett opp til utgangsdørens østre side er det klare indikasjoner på tilslutning av skillevegg. Bak det gamle panelet på ytterveggen er det hugget plass godt inn i tømmeret frem til et punkt rett øst for ytterdøren. Derfra og østover er ytterveggen reparert ved at tømmer er erstattet med utmurt bindingsverk opp til de øvre omfarene. Omfarene lenger østover er klint med leire. Leiretetting av denne typen forekommer ikke i den vestre delen av forstuen. Et loddrett parti av tømmeret mellom hugget parti og leirklint parti bærer preg av å ha vært tildekket med en stender nesten opp til himlingshøyde. Hull etter et par store nagler understreker at noe har vært festet her.

Midt i mot sporene etter en stender på sydveggen er den innkassede strekkfisken på nordveggen. Panelet som kler strekkfisken er ikke gammelt. Åpning her avslørte en strekkfisk som i toppen med en tapp er festet i et tapphull i en bjelke som nå er avsaget i flukt med strekkfisken, men opprinnelig har strukket seg over til sydveggen. Midt på denne strekkfisken er et tapphull etter nok en tverrligger. Det er spor etter leire/mørtel på treverket og tykkelsen indikerer at skilleveggen har vært utført som utmurt bindingsverk i likhet med en reparasjon på ytterveggen mot syd og storstuens yttervegg mot nord.

Åpninger i himlingen åpenbarte at himlingsbordene både syd og nord i den østre delen av rommet, var blitt malt opp i motsetning til bordene og bjelkene i den vestre delen som alltid har stått umalt. En kikk mellom strekkfisken og innkassingsbordet på strekkfiskens vestre side avslører at veggpanelbordet fra 1840-årene som stikker bak innkassingen og inntil strekkfisken er umalt i paneltykkelse nær strekkfisken. Vi slår fast at 1840-tallsrommet ble oppført med en skillevegg som dannet et kabinett i øst. I Forstuen var veggene panelt også på skilleveggen av utmurt bindingsverk. Veggkledningen på skilleveggenes Forstueside kjenner vi fra den vestre delen av rommet hvor den er intakt. Ut fra spikerspor i sydveggen kan det sluttet at også kabinettet var panelt innvendig i likhet med Forstuen.

Forstuens historie

Opprinnelig et stort rom tilsvarende Storstuen. Tømmervegger og bjelkehimplinger samt enkle dører. Lenge umalt, men etterhvert malt med limfarge. Barokk/rokokkotrapp til loft/annen etasje (uvisst om denne er sekundær til en senere oppført annen etasje eller opprinnelig til en mulig opprinnelig annen etasje).

Himlingen ble panelt og malt med hvit limfarge til rosa tømmervegger. Fremdeles enkle dører. Eksisterende hoveddør kom antagelig til mellom 1770 og 1790. Dersom annen etasje er sekundær og f.eks knyttet til Raschs eierskap rundt 1770 kan man spørre seg om panelt himling skriver seg fra denne perioden eller er det

snakk om Peder von Cappelens eiertid etter midten av 1790-årene? Her gjenstår mye klarlegging av fakta. Veggene og undersiden av trappen ble antagelig panelt rundt 1840 og østre tredjedel av forstuen ble avdelt til et kabinett med en vegg i utmurt bindingsverk. Den gamle trappen (og sannsynligvis det gamle gulvet) ble revet og det ble satt opp en ny søyleflankert vinkeltrapp. Mot annen etasjes forrom ble det satt inn en liten tofløyet dør.

De gamle enkle dørene ble byttet ut med nye enkle i øst/vest retning. Døråpningen til Storstuen ble utvidet i høyden og østover og det ble satt inn en tofløyet empiredør. Veggene ble kledd med skyggepanel og tak- og gulvlist, spinkle og enkle med kun en liten staffprofil.

Vi vet ikke hvilken type vinduer rommet hadde frem til 1840/50-tallet. Det er rimelig å anta at eksisterende vindu på den vestre delen av sydveggen skriver seg fra tiden rundt 1850/60. Vegger, dører gerikter, gulv og trapp ble malt med linoljemaling og himling og søylenes avslutning mot himlingen påstrøket hvit limfarge. Hvit bordhimling, uten not og fjær, uten kitt mellom bordene, men pålimt et tynt papir som underlag for limfargen, grårosa vegger og lyse blåhvite søyler, dører og grått gulv. Gulådret trappevange, grønne balustre, mørk mahognyrød håndlist og trinn som gulvet. Vi antar at denne perioden i Forstuen er identisk med Storstuens periode med empiretaket med historismeinnslag fra 1840/50-årene.

Senere ble himlingen malt opp igjen et par ganger med hvit limfarge, deretter med et sjikt linoljemaling og så i neste periode igjen påklistret papir malt med et rosa felt mot veggen - markert med en brun stripe mot det hvite midtfeltet. I neste omgang på 1900-tallet ble himlingen strukket med jutelerret og malt papir. Til disse periodene ble rommet forøvrig behandlet som før med oljemaling som overflate. I 1948 ble Forstuen kraftig utvidet ved at opprinnelig skillevegg til kabinettet ble revet. I 1965 ble all strie, papir og malingsjikt i himlingen fjernet. Et lite dokumentasjonsfelt ble beholdt i himlingens sydvestre hjørne over et gammelt sikringsanlegg og resten av himlingen ble malt opp i hvit alkydmaling. I 1995 ble resten av rommet malt opp i fargene som står fremme nå.

Forstuen i 1911. Fotoalbum tilhørende Nord Jarlsbergmuseene / Hof historielag. På bildet over sees den opprinnelige fot- og taklisten som hører til skyggepanelet. Legg merke til ovnen under trappen. I trapperepoet er det spor etter åpning for røkrør. Etersom ovnen i det nordøstre hjørnet av dagens Forstue var en del av kabinettet var det ingen annen plass for ovn enn under trapperepoet. Det er imidlertid ingen spor etter brannmur på veggen under trappen.

Arbeidsbeskrivelse Forstue

Snekkerarbeider:

Fot- og taklist

Både fotlist og taklist mangler. Disse lages tilsvarende fotlist og taklist i spisestuen og i de to rommene mot vest i annen etasje (tilhørende skyggepanel). Se snittegning.

Peis

Vi anbefaler å fjerne peisen fra 1948 da den vil fremstå svært fremmed i et tilbakeført empirerom. Peisen har ikke antikvarisk egenverdi i denne sammenhengen. Alternativt bør peisen males i en anonymiserende farge. Vi foreslår veggfargen.

Gulv

Gulvet legges med to tverrgående rette skjøter etter tegning. Det benyttes ulike bordbredder (3 ulike). Gulvet må slipes før oppmaling.

Dokumentasjon

Bak trappen er veggen åpnet i et mindre parti hvor malt tømmer vises. Åpningen beholdes og rammes inn av enkle lister tilsvarende hva som er utført i spisestuen. Dokumentasjonen som står igjen i det sydvestre hjørnet av himlinge bevares og rammes inn på en egnet måte. Løsning diskuteres på stedet.

Malerarbeider:

Fargene i denne oversikten er avlest to ganger etter avdekking. Første gang umiddelbart etter og deretter siste gang 4. mars 2010. Det kunne da observeres at mye av gulningen var borte. Vi har etter siste avlesing revidert fargeanvisningene her og foreslår nå endelige farger for rommet. Vi har forsøkt å se bort fra hva vi oppfatter som misfarging av prøvene og samstemt elementer som ligger svært nær hverandre. Etter vår oppfatning er rommet malt opp i 1840/50-årene i senempirens fargeholdning. Kontrasten mellom grårosa vegger og kjølig lys blå dører/søyler kan sees på den bakgrunnen.

Før bestilt maling påføres skal fargen diskuteres på stedet med restaureringsansvarlig/antikvarisk ekspertise for å beslutte om det er nødvendig å brette fargen ytterligere.

Enkelte fargetrappmerker og males ikke over, men skal stå fremme som synlig dokumentasjon. fargetrappene gjøres da noe smalere enn der er i dag. Avtales på stedet og bredde merkes med blyant / malertape.

HimlingHvit limfarge.

Bordhimlingen har spikersår etter tidligere jutestrie og den er malt med (antagelig) hvit alkydmaling ca. 1965. Alle spikerhull sparkles, men gamle ujevnheter og spor etter håndhøvel, naturlige sprekker og mellomrom mellom bordene som tidligere ikke har vært sparklet skal fortsatt ikke sparkles. Taket skal ikke se nytt og feilfritt ut. Bordene påføres et strøk mager fortynnet matt oljemaling som underlag for limfarge. Limfargen lages av lim, vann og kritt etter følgende oppskrift etter råd fra Jørgen Solstad:

Limfargen er basert på Methylcellulose som medium og egnete pigmenter. For tradisjonelle hvite himlinger benyttes kun rent malerkritt av høy kvalitet som pigment, gjerne Champagnekritt som gir en noe varmere brytning.

OPPSKRIFT

:
Limopløsning
Methylcellulose (lim) blandes i kaldt vann under stadig omrøring. (Forhold: 100g lim i 2,5 l kaldt vann).

Limet helles forsiktig i vannet, ikke omvendt! Blandingen røres til den er mest mulig klumpefri. Etter at blandingen har stått minimum en ½ time røres den opp på nytt. Den skal da være helt uten klumper og nærmest klar. Konsistensen skal være som hårgele eller stivere.

Pigmentpasta

Malerkritt (eller annet egnet pigment) tilsettes rent kaldt vann. Vannet tilsettes forsiktig litt etter litt til alt krittet er mettet. Målet er å få en fargepasta som inneholder minst mulig vann men hvor alle pigmentpartiklene er fuktet ut. Det er ofte lurt og la pigmentpastaene stå over natten slik at man er sikker på at alt krittet er gjennomfuktet. Konsistensen skal være som rømme eller stivere.

Limfargen (malingen) lages ved å blande limoppløsning og pigmentpasta i forholdet: 1 : 1.

Hvis blandingen blir for tykk benyttes ovennevnte limoppløsning til fortykning.

Limfargen er klar til bruk etter grundig omrøring.

PS: Ren Methylcellulose kan bestilles og kjøpes direkte fra de fleste danske farvehandlere, for eksempel Københavns Farvehandel, Badstuestræde 9, 1209 København K.

Taklist..... Hvit limfarge
Utføres som himling

Vegg Grårosa linoljemaling : 3005-Y50R
Spikersår, og nyere skader sparkles. Overflaten skrapes for løs maling der det er nødvendig, rengjøres og mattes, males opp med linoljemaling. Overganger mellom malinglag jevnes ut ved sliping. Se generelle anvisninger.

Fotlist Grå alkydmaling : 5000-N
Som gulv. Se under.

Gulv Grå alkydmaling : 5000-N
Gulvet slipes eller pusses i overganger etter vurdering på stedet og males tre strøk med Oxan gulvmaling etter malingprodusentens anvisning.

Dører dørgerikter, vinduer og vindusgerikter Lys blågrå linoljemaling: 1005-B
Alle elementer skrapes for løs maling og overganger Lages med hvitt og lampesort mellom sjikt pusses. Sår sparkles. Overflaten rengjøres og mattes. Males tre strøk. Se generelle anvisninger. Brekkes på stedet.
Fargen ligger nær søylefargen og er etter vår oppfatning identisk.

Hoveddør: Lys grå linoljemaling: 3005-Y50R
Utføres på innsiden som vegg. Hoveddørens eldre malinglag er fjernet.
Dette forslaget er derfor basert på hva vi oppfatter som vanlig ellers.
I forbindelse med arbeidene med oppmaling av dørens ytterside vil partiet bak låsen undersøkes med tanke på malingsspor.

Trappevange Bunnfarge mager linoljemaling: 2005-Y
Laserende strøk linoljemaling: 3030-Y20R
Tynn strek brun linoljemaling: 5030-Y10R eller mørkere
Lys beige bunn med oker laserende ådring og tynn brun strek. Forslagene over prøves ut før oppmaling
Avdekking så langt har ikke bragt for dagen flammings eller effekter som kvister etc. Jevnt laserende strøk med tynne brune

markeringer av brede årer. Ådringen/laseringen må strykes opp som prøver på papp eller tre og vurderes før trappevengen males. Vi antar at ådringen imiterer ek.

Trappebalustre Grønn mager linoljemaling: 6030-G30Y

Trappehåndlist og meglere: Rød bunn linoljemaling:4550-Y70R
Ådrings/lasurstrøk:..... 8010-Y90R
Males som prøve før utførelse.

Håndlistens første periode består av to sjikt maling.

En bunn og en ådringslasur som er svært mørk.

Bunnsjiktet er påført litt ujevnt og fremstår fra koden vi har oppgitt her til lys rosa, nesten som treverket. Det overliggende dominerer bildet. Det er en viss strekeffekt. Det er viktig at det males opp prøver på treplate eller papp før utførelse bestemmes i samråd med antikvarisk ekspertise.

Trappetrinn inklusive innside og topp av trappevengen.....Som gulv: Grå alkydmaling : 5000-N

SøylerLys blågrå linoljemaling: 1005-B
Fargen ligger nær dørfargen og er etter vår oppfatning identisk. Lages med hvitt og lampesort
Denne fargetrappen har stått avdekket lenge og er ferdig justert i fothold til lys. Ved siste avlesing virket den noe grønnere, men vi mener den bør forstås som opprinnelig blå, slik den blir med hvitt/lampesort. Brekkes på stedet.

PlintSom gulv: Grå alkydmaling : 5000-N

Abacus og arkitravSom himling: Hvit limfarge

Malingtype

Vi anbefaler at det brukes en linoljemaling basert på kaldpresset linolje og tørrpigmenter. Det er viktig at malingoverflaten fremstår med markerte penselstrøk slik det kan observeres på nærbildene av opprinnelige malingoverflater, samt med riktig glans. Hvit base bør bestå av tidohvitt, dvs. sinkhvit og titanhvitt. Malingen bør være produsert med kun tørrpigmenter. Skal fargen brekkes på stedet benyttes kunstnerfarger (linolje) av god kvalitet eller tørrpigmenter/linolje. Pigmenter fåes kjøpt hos KEM i Oslo.

Vi har god erfaring med tidligere Norrøns rene linoljemaling, senere produsert etter samme oppskrift av Skagerak. Av tilgjengelig maling produsert etter slike kriterier fremstår nå ren linoljemaling produsert av svenske Ottossons Färgmakeri som det beste og mest leveringsstabile alternativet. Ottossons produkter har fått svært gode tilbakemeldinger og kan bestilles etter NCS-kode. Vi vil derfor foreslå at man i denne sammenhengen bruker Ottossons linoljemaling. Vi foreslår i den sammenhengen at Ottossons egne anvisninger følges ved utførelsen. Web: www.ottossonfarg.com

Anvisningar fra Ottossen Färgmakeri:

Så målar du:

Målning med Standardkulör på annan färgtyp

(ex.alkyd, akrylat). Tvätta till matt yta. Skrapa bort löst sittande färg och grundmåla trärena ytor med färg utspädd 10-20% terpentin eller olja med kokt linolja. Spackla ojämnheter med oljespackel. Måla med outspädd färg 1-2 gånger.

Så målar du:

Ommålning av tidigare målade ytor. Tvätta och gör en lätt avslipning. Måla med outspädd färg 1-2 gånger.

Färgåtgång

1 liter färg räcker per stryckning till:

* 8-10 kvm. på grova underlag

* 12-20 kvm. på släta underlag

Färgen stryks alltid i tunna lager.

APPLICERING

Linoljefärg stryks alltid tunt. Färgen flyter inte ut utan måste fördrivas med pensel i ett jämt lager. Färgen kan även rollas tunt med en lackroller på släta ytor(ex. skivmtrl., metall, slät puts).

ARBETSTEMPERATUR

Färgen innehåller inget vatten och tål frost. Grundstrykningar kan t.o.m. utföras i minusgrader men då måste underlaget vara torrt och färgen måste hållas rumsvarm. Bästa temperatur vid målning är 15-25 grader. Undvik målning i direkt solljus under varma sommardagar.

BRANDRISK

Trasor indränkta med linolja kan självantända. Dränk trasan i vatten efter användning och släng den i en behållare med lock.

EKONOMI

Jämför kvadratmeterpris med andra färgtyper, istället för literpris, och Du finner att linoljefärg är en billig färg.

GLANS

Färgen har en hög glans efter tre strykningar, men mattas efter hand och får efter c:a 3-4 månader slutglans halvblank (glanstal 30-40). Ofta reagerar man vid målning inomhus på det höga glanstalet direkt efter slutstrykningen, men redan efter en vecka ser man att färgen börjar mattas.

GULNING

Linolja gulnar i mörker och bleks av ljus. Det betyder att ingen gulning sker utomhus, obetydlig gulning inomhus i rum med dagsljus, stark gulning i rum utan dagsljus. Denna gulning är reversibel dvs. en yta som har gulnat i mörker och som sedan utsätts för ljus bleks tillbaka, och gulningen försvinner.

INSLAG

Inslag blir det då linoljan sugas in i underlaget och färgkulören ser då mörkare ut. Vid ojämn insugning visar det sig som en flammighet matt/blankt, ljus/mörkt på ytan. För att ytan ska få ett jämt utseende krävs ett jämt sugande underlag. Ojämnt sugande underlag måste först göras till jämnt sugande före slutstrykning kan ske. Inslag kan också uppkomma vid kraftig daggbildning. Undvik målning fuktiga höstkvällar.

LAGRING

Lagring av linoljefärg kan ske hur länge som helst förutsatt att inget syre kommer i kontakt med färgen. Vill man lagra en bruten förpackning, täck färgytan med en plastpåse och slå på locket ordentligt så att ingen luft kommer in. Färgen lagras bäst svalt och tål frost. Under en längre lagringsperiod kan färgpigment sjunka mot botten. Rör därför upp färgen länge och väl vid ny användning.

LÖSNINGSMEDEL/SPÄDNING

Färgen innehåller inget lösningsmedel förutom några undantag (se kulörproverna). I de fall spädning med lösningsmedel anges avser vi Balsamterpentin som består av 100% vegetabiliska terpenener och är en destillerad barrträdskåda. Terpentin har en förmåga att transportera syre som förbättrar torkningen. Användare som har spätt färgen med min-

eraliska lösningsmedel som lacknafta och alifatnafta har också fått bra resultat. Vid målning inomhus är det viktigt att följa skyddsanvisningar för respektive lösningsmedel. I vissa fall kan man helt utesluta lösningsmedel (se tekniska anvisningar).

MÖGEL/ALG ANGREPP

Møgel/alg angrepp på färgytan är ovanligt men kan förekomma utomhus. Ofta ser det ut som små svarta prickar (jordslag). Dessa sitter ytligt, och påverkar inte färgens funktion, utan är av estetisk karaktär. Om angreppet är kraftigt och besvärande tvättas det bort och en ny färgstrykning utförs. Orsakerna till angreppen kan exempelvis vara fukt, värme, redan angripet underlag eller överskott av linolja på ytan. Vi använder zinkoxid i alla våra linoljefärger.

OXIDATION/TORKNING

Oxidation/torkning sker när linolja kommer i kontakt med luftens syre. Ljus och värme påskyndar processen. Snabbast torkning sker utomhus under sommarhalvåret. Generellt torkar linoljefärg på 1-3 dygn. Sörj för god luftväxling=syreväxling vid målning inomhus. I en ouppvärmad mörk källare torkar färgen mycket långsamt. Kyla fördröjer oxidationen men finns det gott om syre och ljus så torkar färgen bra. Underlaget måste vara torrt med en fukthalt under 15%.

PIGMENT

Pigment som används består både av naturligt bildade s.k. jordpigment, och de av människan tillverkade s.k. syntetiska pigment. Kravet är att de ska vara ljusa och lufttäta. Alla jordpigment uppfyller det kravet, men t.ex. ultramarinblått, som är ett syntetiskt pigment, är känsligt för syror i luften och kan vitna något utomhus.

RENGÖRING

Rengöring av händer och penslar sker skonsammast med såpa. Lösningsmedel kan också användas.

RYNKBILDNING

Rynkbildning på färgytan efter målning tyder på att färgen är för tjockt pålagd. Rynkbildning uppkommer ofta i profiler där för stora färgmängder lätt samlas.

SHELLACK

Schellack är ett spritlösligt sekret från en asiatisk sköldlus. I målerisammanhang, (ofta kallad kvistlack), används den som isolering av kvistar och kådrika fläckar på trä inomhus före målning. Utförs inte schellackering kan kådan tränga igenom färgytan och ge missfärgningar i form av bruna fläckar. Schellack penslas relativt flödigt 1-2 ggr. och är övermålningsbar efter en halvtimme. Uppstår ändå kådgenomslag efter målning så går det att schellackera i efterhand på den målade ytan.

UNDERLAGET

Underlaget som kan vara olika trämaterial, puts, gips eller metaller måste vara torra med en fukthalt under 15% och ha ett neutralt PH värde. Målning direkt på papper och textil är olämpligt då linoljans oxidation kan göra materialet skört. Isolera underlaget först med lim eller emulsionsfärg. Silikonbaserade och vaxade ytor kan inte målas.

VIDHÄFTNING

Linolja har en fantastisk vidhäftning och fäster på i stort sett alla underlag. Vår erfarenhet är att färgen har god vidhäftning på andra färgtyper.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: himling	Dato: 3. Mars Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk, panel		
1	hvit limfarge	Negativspor nærmere panel. I flukt med overligger - etter list som tilhørte tømmervegg?	
2	hvit limfarge	negativspor ca 28mm utenfor overligger	Limt papir under limfarge
3	lys grå/beige/oker oljefarge? 1005-Y10R	krakelerer	
4	malt papir		
5	jutestrie med papir malt 1 skikt hvit gulnet		
6	halvharde plater malt 1 strøk hvitt		

Fotografiet viser bevart hjørne av himlingens ulike sjikt. Forstuens sydvestre hjørne. To sjikt hvit limfarge, Et sjikt lys beige linolje, papir trefarget med feltinndeling, jutestrie med malt papir og sist, hvitmalte halvharde plater anno 1960. Taklist anno 1960-tallet sammensatt av glattkant og hulkil. Kjennes fra andre rom i bygningen.

I bordhimlingen er to forskjellige negativspor etter taklist. Sporet nærmest veggen tilhører perioden med malte tømmervegger. Skimtes på fotografiet svært nær veggpanelet.

Tilføyelse 4. Mars:

Ved siste undersøkelse avdekket vi et tynt sjikt papir over første sjikt hvit limfarge og under andre sjikt hvit limfarge. Papiret er identisk med papiret som finnes umalt under "arkitraven" til søyleomkransingen av trappen. Det innebærer at himlingen ble pålimt ubehandlet papir før første strøk limfarge i trappens første periode.

Vi mener det er lite heldig teknisk sett å lime opp papir som underlag nå. Det vil ganske sikkert revne raskt og det er setninger i himlingen og en del brede sprekker mellom bord. Ganske sikkert var også papirets første periode preget av revner mellom bordene. Vi tror ønsket effekt best ivaretas ved oppmaling direkte på bordhimlingen.

Eidsfos hovedgård		
Rom: Forstue	Element: tømmervegg mot storstue	Dato: Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3005-R80B	
2	0510B kraftigere	
3	0520-R blekere/gulere	

En eldre panelreparasjon er åpnet på veggen mot Storstuen bak trappen. Opprinnelig tømmervegg malt i tre perioder: Grå, blå, rosa. Til disse periodene hadde rommet andre dører enn i dag og bjelkehimlingen var synlig i de tidlige periodene, men ikke i den siste, da himlingen ble panelt. Tilsvarende har vi sett i peisestuen der himlingen ble panelt og strukket med malt linlerret til malte tømmervegger i omtrent den samme rosa fargen. I spisestuen sto malte tømmervegger til limfargemalt bordhimling.

Eidsfos hovedgård		
Rom: Forstue		Element: vegg mot røkeværelset, skyggepanel
		Dato: Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad: til høyre for dør til røkeværelset
0	treverk	oljet som underlag
1	2005-Y grå	grunn? linolje
2	3010-Y20R	toppstrøk?
3	1010-R80B	blå førstestrøk
4	1010-R70B	blå toppstrøk
5	10120-Y90R gråere	
6	0505-Y20R	
7	1010-Y10R	
8	3005-Y20R lysere	
9	0510-R kraftigere	
10	2020-Y80R	

Fargetrappen er utført på høyre side av døren til røkeværelset under trappen. Her er antagelig alle fargesjiktene bevart. Ellers er de mye skrapet bort.

Det første sjiktet er en litt uren beige linoljemaling som vi antar er et førstestrøk. Det overliggende sjiktet (nr 2) er renere grått og blankere i overflaten. Sjikt nr 1 har en overflate som i større grad er klebet sammen med sjikt 2.

Over døren til røkeværelset lar dette sjiktet seg skille lett kun med skalpell fra overliggende sjikt.

Se neste side for siste avlesing.

Til venstre: Avdekkingen på høyre side av døren til røkeværelset. Det kan synes som om panelet er oljet før første malingstrøk. Den grå fargen avleses til samme NCS kode. Fargeforskjellen her skyldes belysning/fremkalling.

Over til høyre: Nærbilde av sjikt 2. Svært tydelig penselstrøk med markante spor etter busten. Sjikt 1 henger sammen med sjikt to slik at det er vanskeligere å skille de to lagene her.

Prøven over befinner seg over døren og malingoverflaten til sjikt to har åpenbart ikke blitt rengjort før ny oppmaling. Den lar seg avdekke kun med skarp skalpell som skiller lagene. Prøven har mistet mye gult siden januar og går i retning renere rødt / grårosa. Ved avlesing 3. Mars var den slik: 3005-Y50R

Rosafargen ligger svært nær en typisk senempire rosa.

Eidsfos hovedgård		
Rom: Forstue		Element: vegg, skyggepanel, venstre side av hoveddør
		Dato: Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad: panel fra 1948
0	treverk	
1	2005-Y10R	linolje
2	2005-R	linolje
3	1010-R70B	linolje, blå
4	1010-R70B	samme som nr 3
5	Grå	tynt strøk
6	0510-R	rosa, alkyd?
7	2020-Y80R	lysere, alkyd

Avdekking på venstre side av døren til røkeværelset. Her er mange overliggende sjikt skrappt bort. Dette gjelder svært mye av panelet ellers i rommet. man må lete for å finne komplette malinglag.

Sjikt 2 virker noe lysere her enn under trappen og over døren. Mer utsatt for sollys? Det kan virke som om noe av det overliggende blå sjiktet sitter igjen på sjikt 2.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: dobbeldør mot storstuen	Dato: Jan. 2010
3. Mars			
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk	+ rester av grå grunning, ikke avlest	
1	1005-G kraftigere/gråere		
2	1005-B20G	linolje, markerte penselstrøk, toppstrøk	1005-B20G / 2005-B20G
3	1010-G30Y	tynt lag, linolje	
4	1005-G20Y	tynt lag	
5	1005-G80Y	toppstrøk?	
6	1010-B		
7	1005-G80Y		
8	1005-Y		
9	hvit		
10	“		
11	“		
12	“		

Her sees nærmest den komplette fargertrappen på den tofløyede døren til storstuen. Første sjikt synes å være et første strøk i en uklar beige/ grå farge. Annet strøk er blankere og går mot blått.

Også her er sporene etter penselen/busten svært markante.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: dørgerikt mot storstuen	Dato: Jan. 2010
			3. Mars
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk	grå grunning?	
1	1005-B80G	blåere enn denne koden, bør leses av en gang til. Mulig feilnotering.	samme
2	“ litt gulere		
3	0502-Y gråere		
4	0505-B20G		
5	“		
6	1005-B20G		
7	hvit, gulnet		
8	hvit		
9	“		
10	“	1994	

Nærmest er et nærbilde av første malingsjikt på gerikten til den to-fløyede døren. Fargen tilsvare sjikt 2 på hoveddøren. Sjikt 2 her kan være første strø av sjikt 3, eller at det sitter igjen maling fra sjikt 3. Her var det vanskelig å finne et grunnstrøk som på vegg og dør. Underbygger at den blågrå fargen er første periodes avsluttende sjikt.

Fotografiet lengst til høyre viser alle sjiktene på gerikten.

Eidsfos hovedgård		
Rom: Forstue		Element: dørgerikt mot røkeværelset
		Dato: Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2005-G50Y	
2	1005-G50Y	
3	hvit	
4	1502-G	
5	0505-B	
6	“	
7	1002-G	
8	hvit	
9	“	
10	“ gråstenk	
11	“ gulstenk	
12	1002-Y	
13	hvit	
14	“	
15	“	
16	“ mot beige/gult	
17	hvit	
18	som 16	
19	meget lys, kjølig grå	
20	hvit	
21	0502-B	
22	hvit	1994

Dørgerikt til røkeværelset. Her er adskillig flere sjikt enn ellers i rommet. Imidlertid har karmen bevislig blitt snudd og den kan ha stått et annet sted. Vi er derfor skeptiske til å ta utgangspunkt i denne gerikten og denne døren mht å forstå utviklingen av forstuen.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: trappegelender	Dato: Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk		
1	7020-Y90R		Bunn: 4550-Y70R Lasur: 8010-Y90R
2	7500-N		
3	5040-Y70R		
4	8010-Y90R		
5	4050-G40Y		
6	“gull”maling		
7	3010-Y30R		
8	5005-G80Y		
9	hvit	1994	
10	rosa marmorering	1994	

Over: Nedre del av håndlisten til trappegelenderet. Sjikt 1 sees på nært hold som en mahognyrød farge spettet av brune eller sorte streker. Kan se ut som en pisket effekt av bensort i det rød. Bør avdekkes mer før oppmaling. Neste sjikt er en gråere variant av ådring. Se sjikt 2. Har stått til en kraftig grå trappevange og blå vegger. Sjikt 3 er en kraftig rød bunnfarge påstrøket en lakklignende mørk laserende overflate. Noe tilsvarende er observert som et første sjikt på hoveddørens innside (underliggende sjikt skrappt vekk). Sjikt 5 se også foto under) er en kraftig grønn. Håndlisten har i en sen periode vært staffert med gull.

Avdekking av håndlistens første sjikt. Enkel ådring med bunn og mørk lasur. Bunnen varierer fra en mørkere rød til rosa der den er tynt påført og treverket skinner gjennom. Avdekket 3. mars.

Bunn: 4550-Y70R

Lasur: 8010-Y90R

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: baluster, trapp	Dato: Jan. 2010
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk		
1	5540-G30Y + 5540-G40Y		6030-G30Y
2	blåsvart		

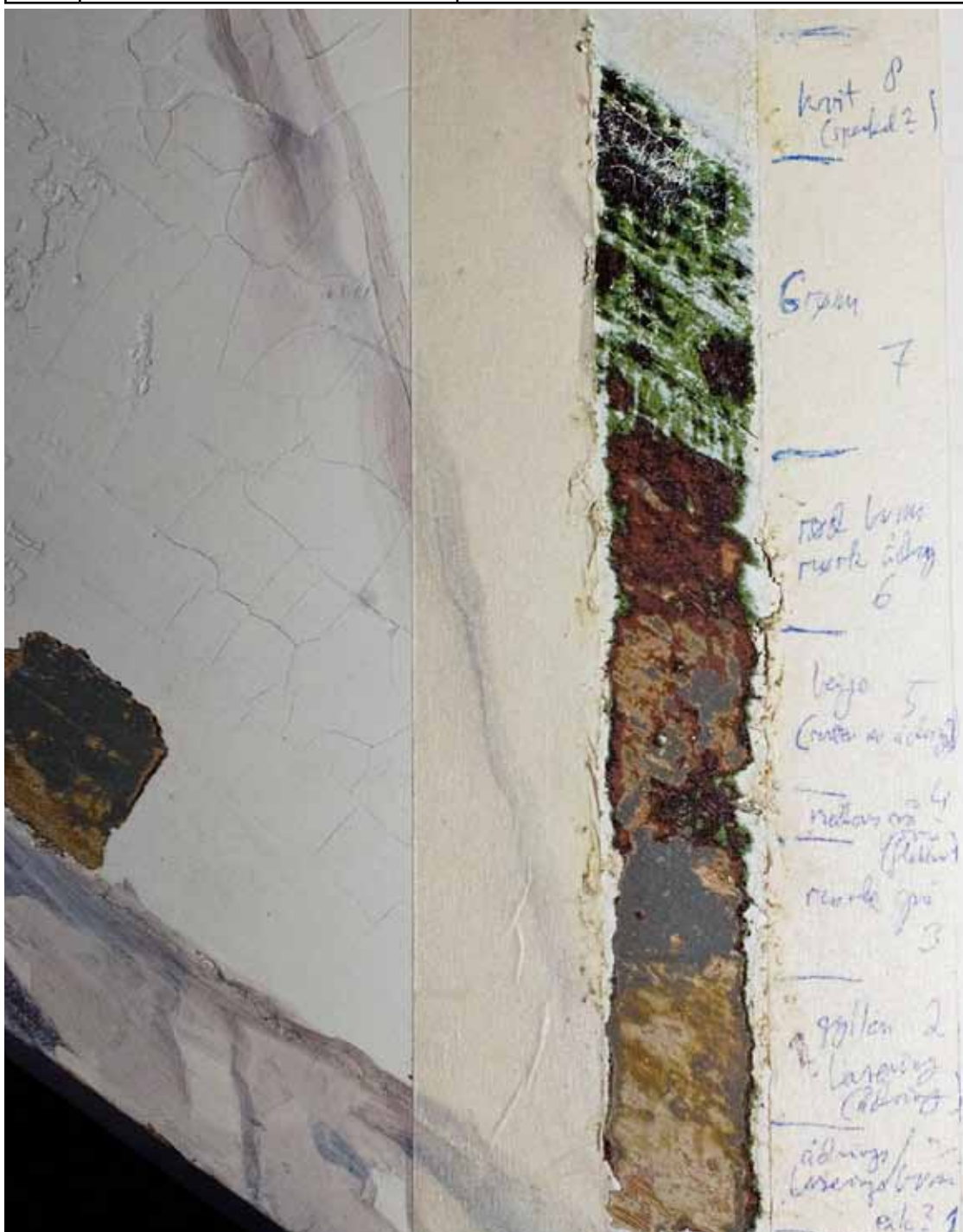

Over: Utsnitt av foto av balusterens sokkeldel. De eldste fargesjiktene følger fargeutviklingen på resten av balusteren.

Til høyre: Balusteren har i første periode vært grønn. I neste omgang sort med blåskjær. Det kan se ut som den sorte fargen er blitt stående gjennom flere perioder.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue	Element: trappevange	Dato: Jan. 2010	3. Mars
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk		
1	2010-Y	matt overflate	2005-Y
2	3030-Y10R + strek 5030-Y10R	lasering? oker, fet + tynn brun strek strek	3030-Y20R 5030-Y10R
3	5000N		
4	rosa skarp		
5	2020-Y10R		
6	4050-Y80R+8010-Y30R		
7	2070-G50Y		
8	hvit	sparkel?	
9	hvit+marmorering	1994	

Fargetrapp som dekker hele historien til trappevangen.

I bunnen er et lys beige sjikt med en svært tynn og sårbar gul laserende oker maling over.

Dernest kraftig grå. Neste er den kraftige røde med en laserende lakkaktig mørk overflate over.

Over det grønne, hvit som har stått til gullstaffering.

Nærbilder av
avdekket første
periode på
trappevangen.

I bunnen en
lys beige bunn
med en sår-
bar lett løselig
oker lasur over.
Lasuren har et-
ter vår mening
virkning som
ådring. Det kan
skimtes (tydeli-
gere i virke-
ligheten) dyp
brune streker
som ser ut til å
illudere kraft-
igere årer i treet.
Vi kan ikke se at
det er flammig
på dette partiet.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: søyle	Dato: Jan. 2010
3. mars 2010			
Sjikt	Beskrivelse	Merknad	
0	treverk		
1	2005-Y	beige, grunn?	
2	1002-B	lys blå	1005-B20G
3	1000-N	lys grå	
4	oker		
5	0505-B20G		
6	hvit		
7	2005-Y grå		
8	hvit		
9	“		

Søylene ble skrappt ned og nymalt for ca 20 år siden. Det ble da satt igjen en farge-trapp. Det er imidlertid ikke renskrapt på baser og kapitel (ikke helt).

Farge-trappen er vanskelig å lese, men det ser ut som sjikt 1 er et første strøk tilsvarende hva som finnes som første strøk på veggen. Sjikt 2 er ganske lik fargen på den tofløyede døren til hagesalen. Okerfargen har som sjikt samme plassering som en oker farge på trappevangen tilhørende senere periode - muligens sparkel?

Sjikt 3 (hvit) har antagelig stått til den kraftige grå trappevangen.

Under: Abacus. Hvit limfarge i bunnen.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: trapp, nederste opptrinn	Dato: Jan. 2010
			3. Mars
Sjikt	Beskrivelse	Merknad: farvetrapp nederst i venstre hjørne	
0	treverk		
1	6000-N	5000-N	
2	7500-N		
3	4000-N		
4	8005-Y50R		
5	4050-Y80R		
6	8010-Y90R		
7	6500-N		
8	hvit		
9	1005-Y		
10	?		
11	?		
12	4005-Y20R		
13	5005-Y20R		
14	5500-N+8005-R80B		

Alle spor av det gamle gulvet er borte. Imidlertid er trappens opptrinn bevart med antagelig alle fargesjikt intakt, så langt vi kan se. Sjikt 1 er en kraftig grå gulvfarge som passer til første periode ellers.

Eidsfos hovedgård			
Rom: Forstue		Element: trapp, nederste opptrinn	Dato: Jan. 2010
		3. Mars	
Sjikt	Beskrivelse	Merknad: midt på trinnet, øverst	
0	treverk		
1	6000-N	5000-N	
2	7500-N		
3	5005-N	brunere	
4	4000-N		
	ikke avdekket videre		

Nærbilde av avdekking av de eldste sjiktene.

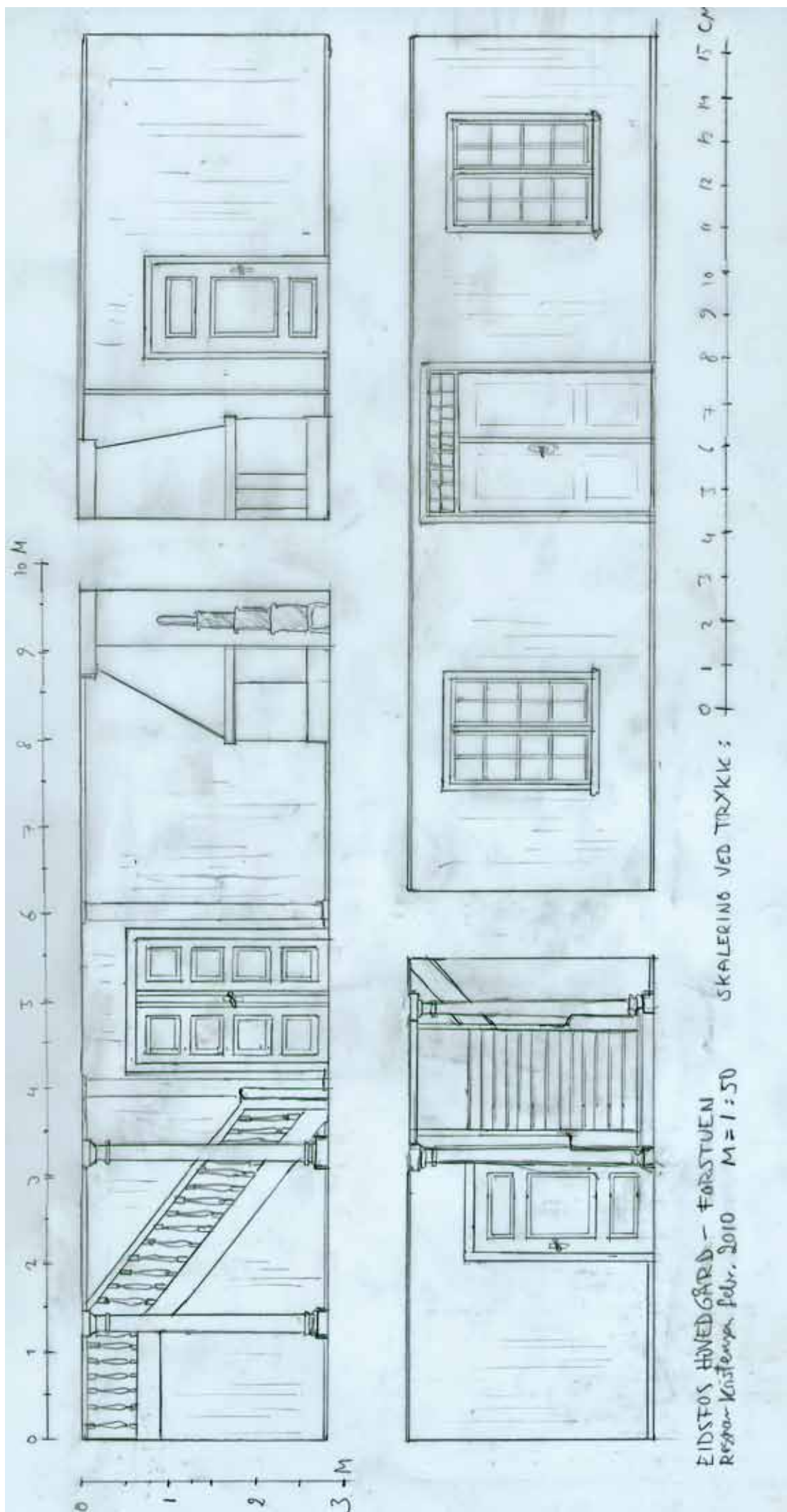
Vinduskarmen på sydveggen vestre side har i bunnen en grå grunning og deretter en lys blå maling som ser ut til å være det første overflatesjiktet.

1 Grunn: 2005-B20G	Avlesing 3. mars:
2 Lys blå 1002.B	1000-N
Sjikt 2 avlest igjen den 3. mars som 1000-N	

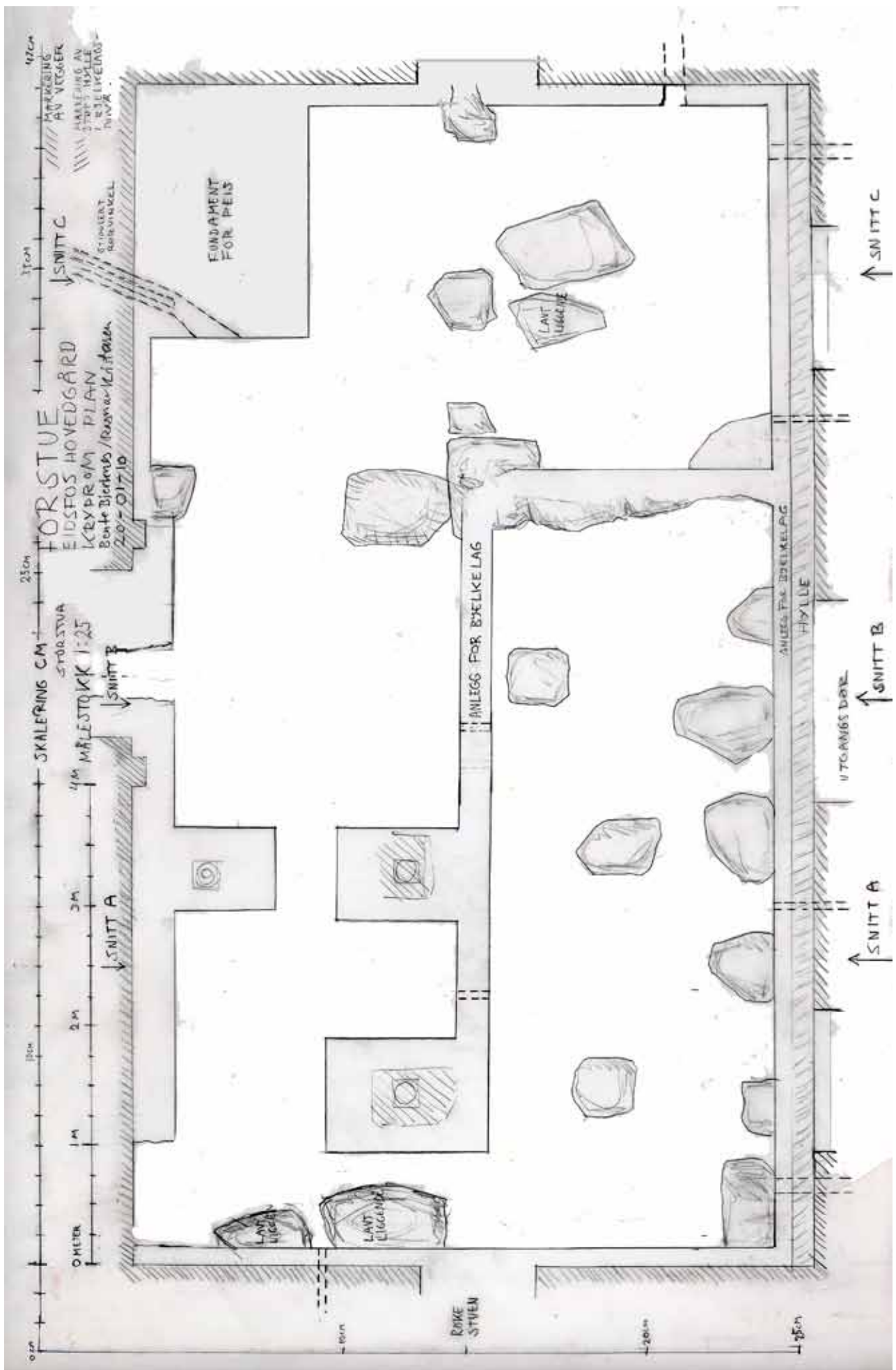
Vinduskarmens profiler er typiske for perioden rundt 1850/60. Kraftig trekvartstaff avslutter karmens innside. Rammene er muligens ikke de opprinnelige og bærer preg av ombygging.

Illustrerende skisse som viser trapperommet tilbakeført til første periode. Fargene vil fremstå forskjellig på ulike PC skjermer etter kalibrering.

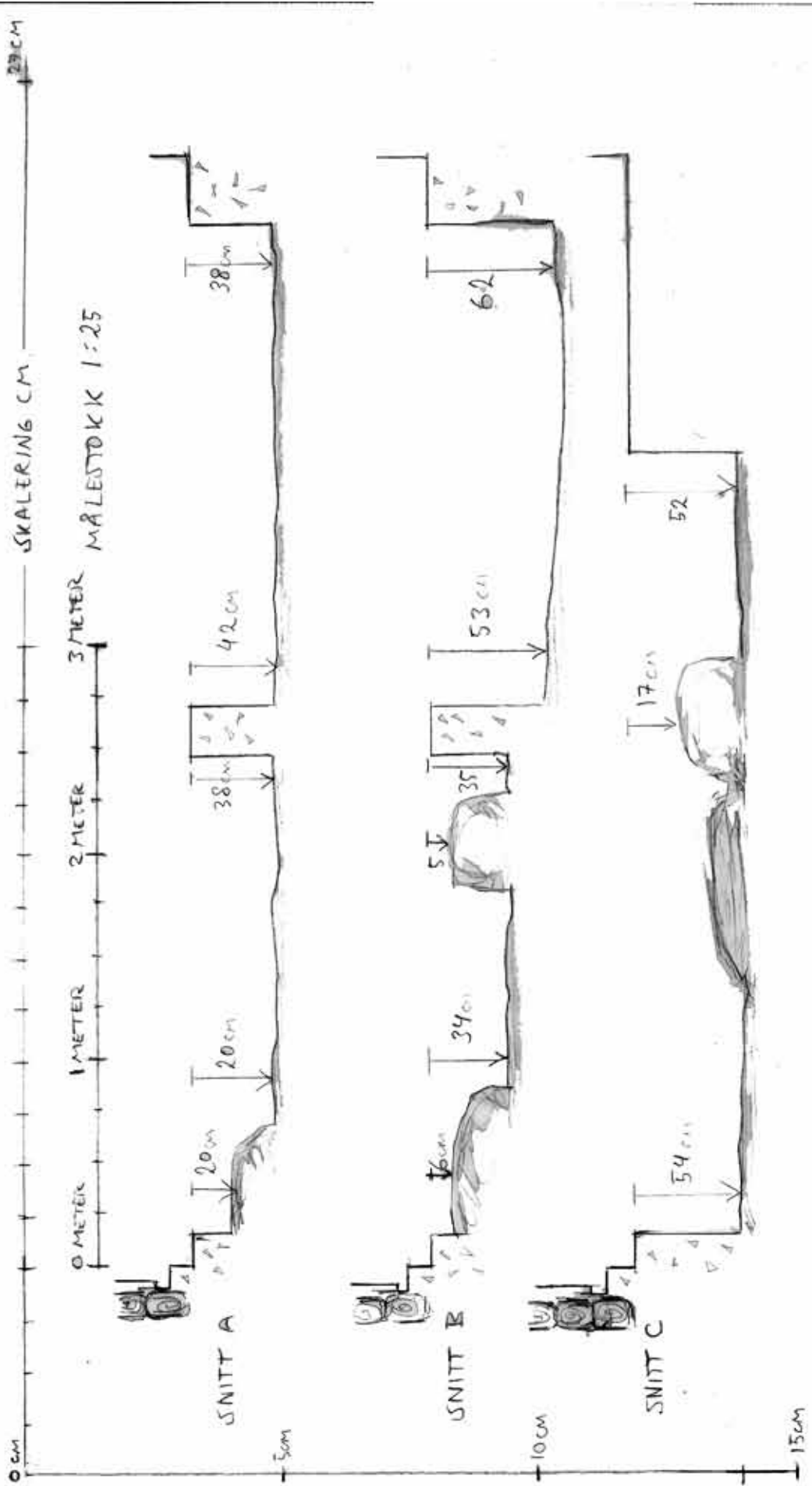

Utførende bør selv sjekke mål som er vitale.

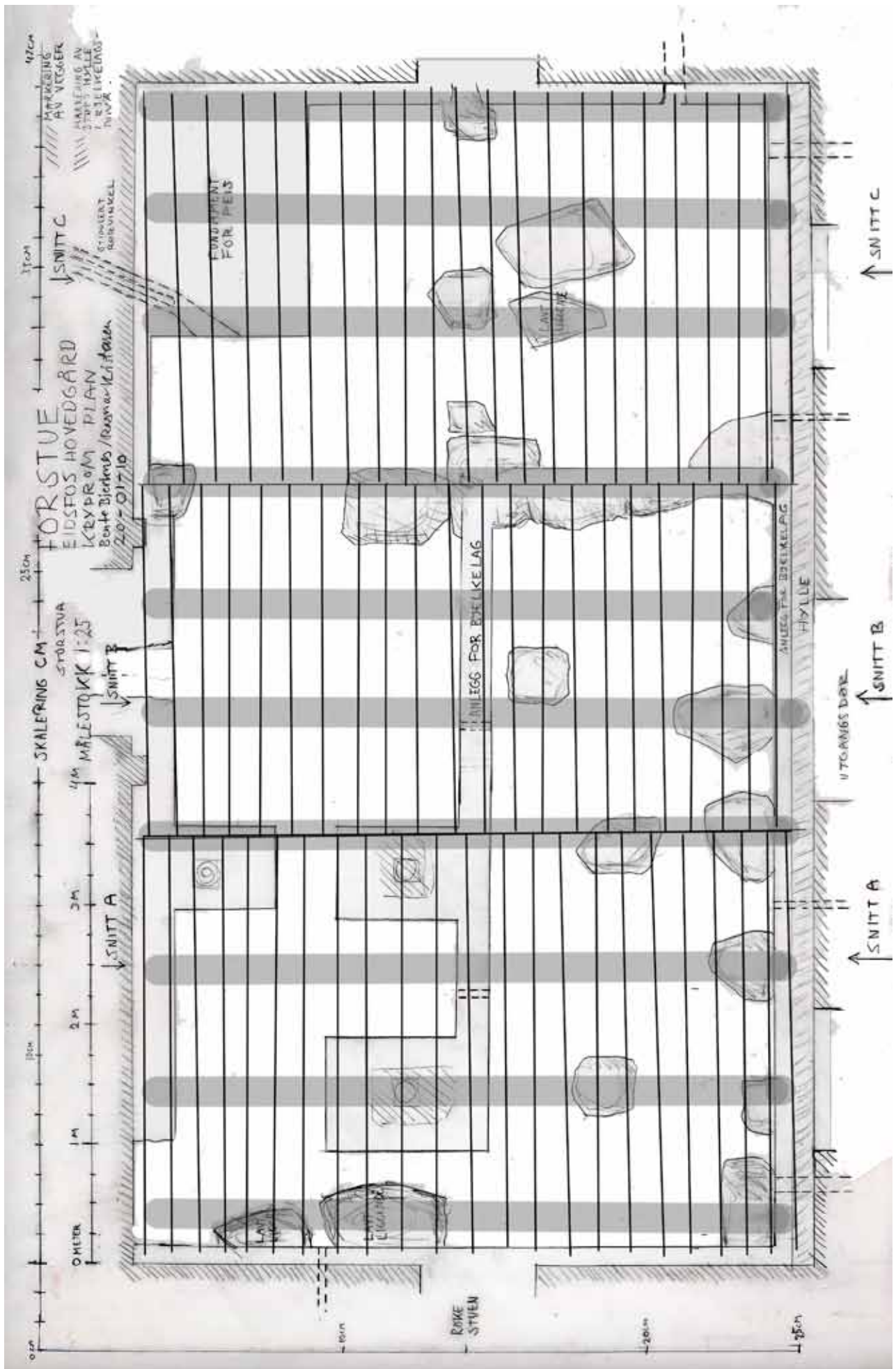

Oppmåling av krypkjeller. Betongelementene er fra reparasjonene i 1948.

FORSTUE EIDSFOS HOVEDGÅRD - KRYPPROM SNITT Bente Blotkus/Ragna Kihlman
20-01-10

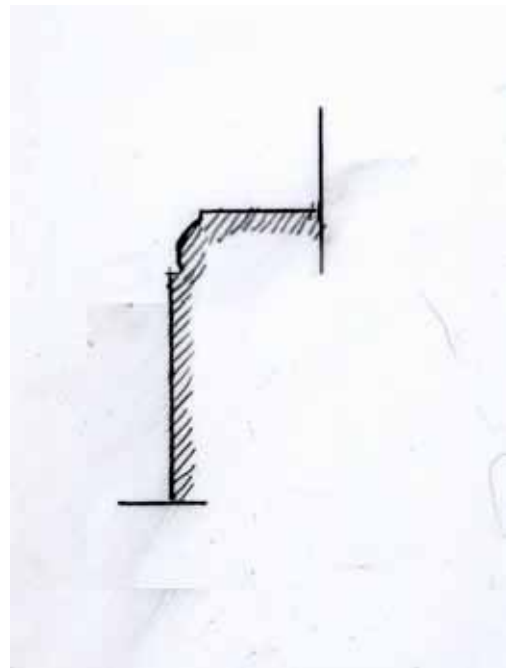
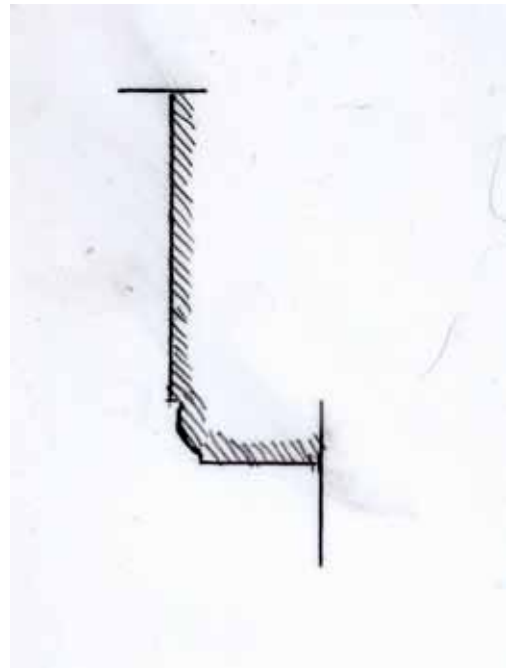
Snitt gjennom Forstuens kryppjeller. Nord-syd.

Forslag til legging av gulvbord i forhold til antatt gammelt bjelkelag. To skjøter i nord/syd retning.

Snitt av tak / fotlist som må h vles opp og monteres til erstatning for eksisterende fot og taklist. En lengde av listen sitter fremdeles oppunder trappen mot vestveggen. Den finnes også i annen etasje mot vest til tilsvarende skyggepanel.

Taklisten måler 24 x 50mm og kan justeres noe etter behov. Fotlisten har vi ikke målbare negativspor etter, men skal være lavere enn taklisten. Ref. fotografi fra 1911.

REGISTRERING AV FUNN I FORBINDELSE MED TRAPPEN

Bord nær trappeåpningen er løsnet og gir innsyn til bjelkeutveksling.

Opprinnelig takbjelke med avfaset kant. Himlingsbordene er lagt som over/undrligger med slak karnissprofil. Bærer preg av å ha stått synlig en del år.

Avsaget bjelke slutter inn mot utvekslingen. Arbeidet er grovt utført og ikke ment å stå synlig. Utvekslingen er adskillig lysere i fargen enn de opprinnelige bjelkene.

Veggen mot syd (gårdsplassen). Til høyre hovedinngangsdøren. Til venstre vindusretningen til sydveggen østre vindu. Dels på stenderen og dels på nærliggende utmurt bindigsverk kan man tydelig se negativsporene etter en stender som har vært spikret opp med kraftige jernnagler. Store spikerhull sees tydelig to steder. Den nesten svarte bjelkem med tappehull har neppe noe med skilleveggen å gjøre, men er sekundært brukt. Øverst til høyre sees hvordan tømmeret er hugget for å få plass til Forstuens panelbord. Der skilleveggen begynner, slutter også det hugne feltet.

Under: Spor av to perioder spiker i øvre omfar. De små hullene er etter moderne panel, de større med større mellomrom etter gammelt panel. Omtrent samme dimensjoner som i rommets vestre totredjedeler.

Nærbilder av søndre vegg.

Kabinettveggens tilslutning til nordre vegg (mot storstuen).

Til venstre: Strekkfisken som skriver seg fra ca 1840, ender øverst i en tapp som står i et tapphull i en avsaget bjelke som opprinnelig har strukket seg sydover til ytterveggen. Lenger ned avsaget rest etter en bjelke som har dannet vegg. Bindingsverket er av 16x16cm boks. "Søylen" som står til høyre for storstuedøren er altså en rest av en bindingsverksvegg.

Under: I himlingen både i syd og nord, er himlingsbjelkene i rommets østre tredjedel malt inn til skilleveggs plassering. De vestre to tredjedelene er umalt. Over bordtaket er det spikerslag som ble satt opp som anslag for taklist etter at himlingsbordene i den østre delen ble revet i 1910/11.

Forstuens og kabinettets krypkjeller

Bildene på denne siden viser krypkjelleren sett fra øst og vestover mot vestveggen.

Bildene over viser krypkjelleren sett fra vest og østover.

Bildene under viser krypkjelleren sett fra syd og nordover mot storstueveggen.

Krypkjelleren i området rundt trappen.

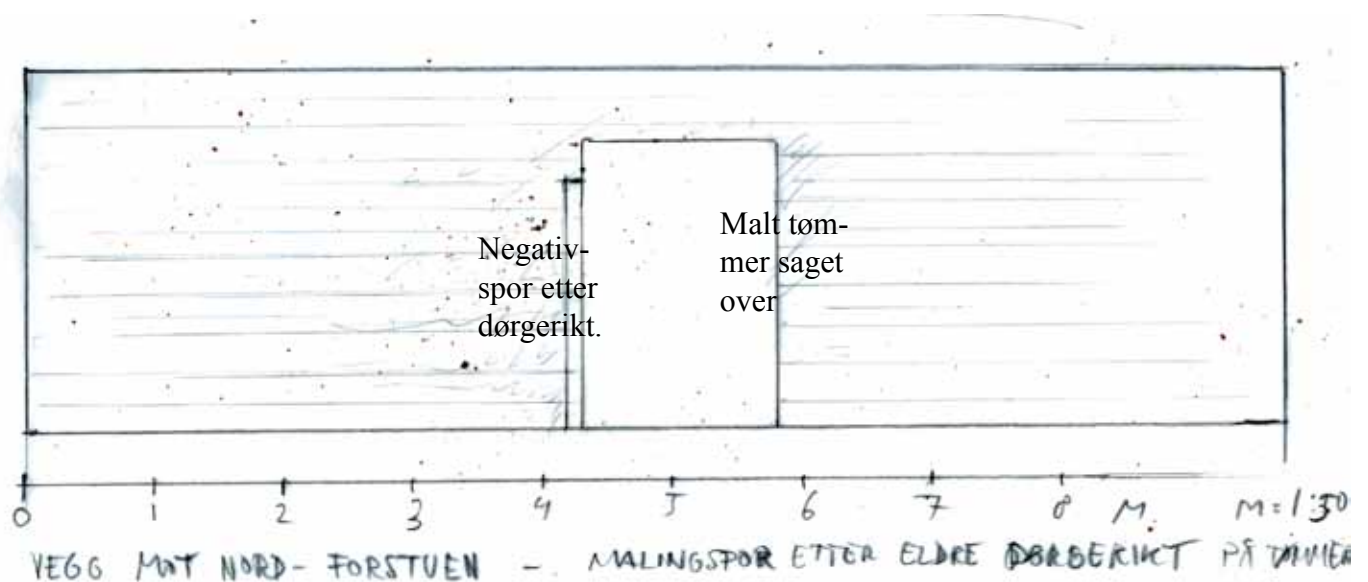

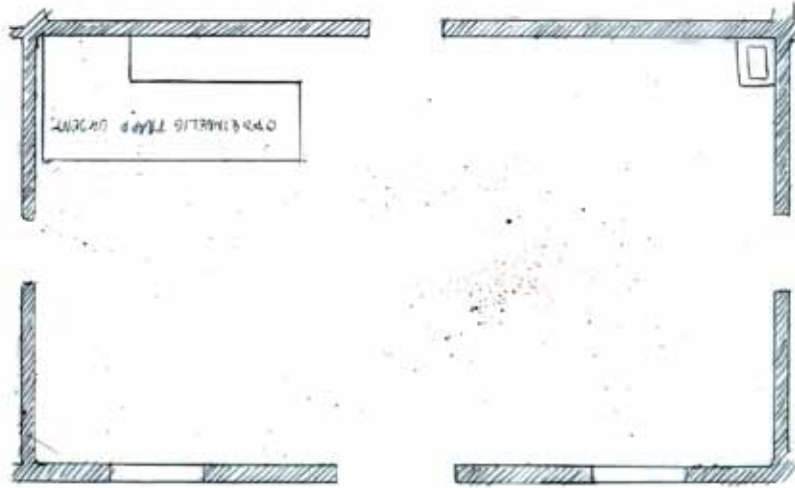
Krypkjelleren sett fra nord og sydovert mot vegg
med utgangsdøren.

Døren mot Røkeværelset og mot Storstuen har beitskier i behold. Bildet under viser beitskien på den nordre siden av døren fra Forstuen til Røkeværelset. Beitski indikerer at det er en opprinnelig døråpning.

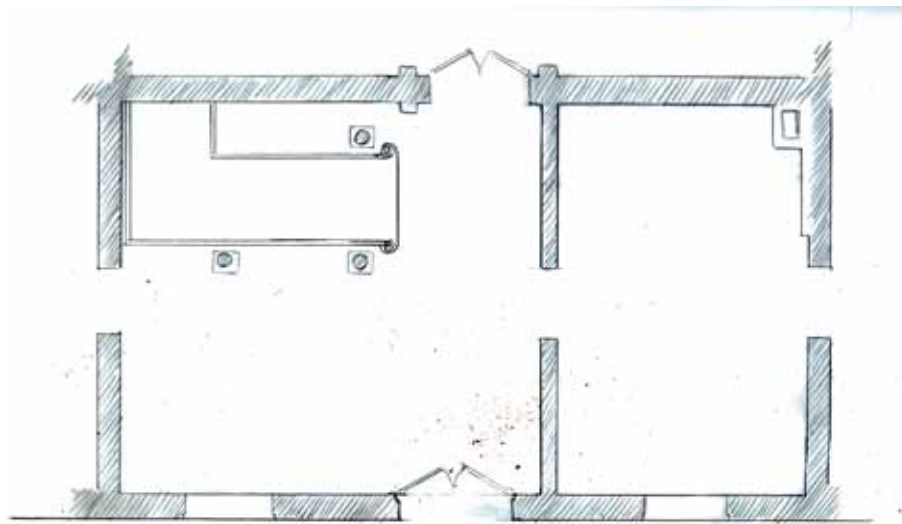

Under: Tegning som viser plassering av spor etter opprinnelig dørgerikt til opprinnelig dør mellom Forstuen og Storstuen.

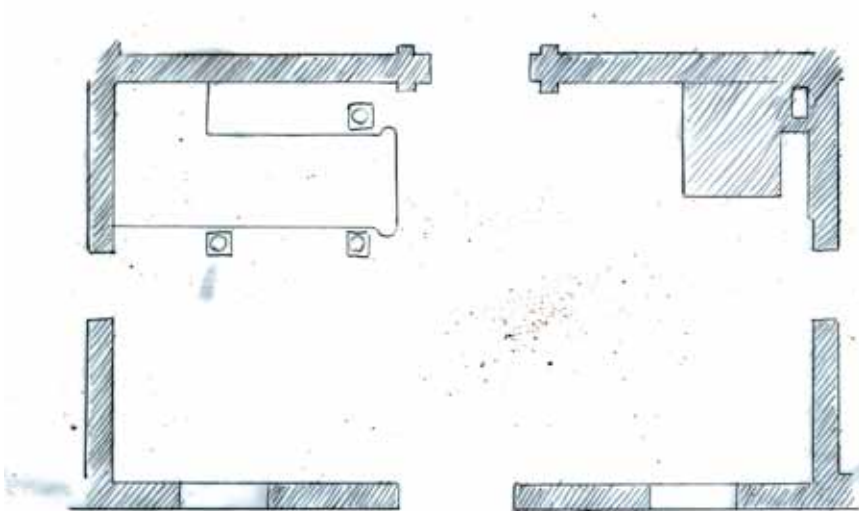

Over: Rekonstruksjon av plan frem til ca. 1840. Trappens form og vinduene og hoveddørens nøyaktige form og plassering kjennes ikke.

Over: Rekonstruksjon av plan fra ca. 1840 og frem til 1948. Rekonstruksjonen er sikker, med unntak av at vi ikke kjenner nøyaktig plassering av dør til kabinettet.

Over: Trapperommet slik det har sett ut fra 1948 og frem til i dag.